

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 579/2015-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 16. decembra 2015 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Štefanom Abelovským, advokátska kancelária, Šoltésovej 2, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. b) a c) a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žiar nad Hronom a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. septembra 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. b) a c) a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žiar nad Hronom (ďalej len „okresný súd“) a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“). Sťažnosť bola podaná na poštovú prepravu 3. septembra 2015.

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplynulo, že sťažovateľ bol trestným rozkazom okresného súdu sp. zn. 1 T 9/2014 zo 17. januára 2014 (ďalej len „trestný rozkaz“) vydaným v konaní proti ušlému uznaný vinným zo spáchania prečinu zanedbania povinnej výživy podľa § 207 ods. 1 a 3 písm. b) zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody v trvaní osemnásť mesiacov, na výkon ktorého bol zaradený do ústavu na výkon trestu so stredným stupňom stráženia. Keďže trestný rozkaz bol vydaný v konaní proti ušlému, nebol doručený do rúk sťažovateľa, len jemu ustanovenému obhajcovi, ktorý proti trestnému rozkazu nepodal odpor. Okresný súd vyznačil na trestnom rozkaze právoplatnosť dňom 30. januára 2014. Sťažovateľ sa 21. januára 2015 po návrate zo zahraničia pri návšteve trvalého bydliska [REDAKOVANÉ] dozvedel od svojich príbuzných, že bol právoplatne odsúdený rozhodnutím okresného súdu. Následne sťažovateľ 28. januára 2015 prostredníctvom svojho obhajcu doručil okresnému súdu podanie vo veci sp. zn. 1 T 9/2014, ktorým namietal, že trestný rozkaz sa nestal právoplatným ani vykonateľným, keďže nikdy nebol doručený do rúk sťažovateľa, preto navrhol, aby okresný súd zrušil trestný rozkaz formou autoremedúry a nariadil hlavné pojednávanie. Okresný súd prípisom z 2. februára 2015 vrátil podanie späť obhajcovi, keďže v prílohe podania nepredložil splnomocnenie udelené

sťažovateľom na jeho zastupovanie v uvedenej trestnej veci, a toto splnomocnenie sa nenachádzalo ani v trestnom spise. Okresný súd zároveň upovedomil obhajcu, že trestný rozkaz bol vydaný v konaní proti ušlému a zrušiť trestný rozkaz formou autoremedúry zákon nepripúšťa. Sťažovateľ 16. marca 2015 podal prostredníctvom svojho obhajcu dovolanie proti trestnému rozkazu, ktoré najvyšší súd uznesením sp. zn. 5 Tdo 22/2015 z 29. apríla 2015 (ďalej aj „uznesenie najvyššieho súdu“) odmietol podľa § 382 písm. b) Trestného poriadku ako podané neoprávnenou osobou.

3. Sťažovateľ je toho názoru, že v jeho prípade došlo zásadným spôsobom k porušeniu práva na obhajobu v dôsledku straty možnosti podať odpor proti trestnému rozkazu. Poukázal na to, že trestný rozkaz osobne neprevzal, preto ho považuje za nezákonný a nespĺňajúci podmienku podľa § 353 ods. 6 Trestného poriadku. Podľa sťažovateľa náhradné doručenie trestného rozkazu je vylúčené, keďže Trestný poriadok nepripúšťa takýto spôsob doručenia.

4. V odôvodnení sťažnosti sťažovateľ bližšie uviedol:

„... konanie proti ušlému ako druh osobitného konania by... mal byť aplikovaný až ako posledné riešenie, nemal by nahradzovať príkaz na zatknutie a určite by nemal byť používaný ako alternatívny spôsob doručovania rozhodnutia. Taký postup totiž odporuje ust. § 354 ods. 2 Tr. por. v spojení s ust. § 353 ods. 6, druhá veta Tr. por. pretože prioritne sa trestný rozkaz doručuje obvinenému a v prípade, že má obhajcu, tak aj obhajcovi. Navyše ani doručovanie trestného rozkazu len obhajcovi v konaní proti ušlému podľa § 361 ods. 1 Tr. por. nenahrádza doručenie obvinenému.

Vzhľadom na charakter konania proti ušlému, ktorým sa neumožňuje obvinenému realizovať právo na obhajobu osobne a bezprostredne. Takéto konanie možno vykonať až po vyčerpaní všetkých dostupných možností a zákonných nástrojov smerujúcich k zabezpečeniu prítomnosti obvineného. Na začatie konania proti ušlému nestačí iba konštatovanie orgánu činného v trestnom konaní alebo súdu, že obvinený sa nezdržiava v mieste svojho bydliska, aj keby takáto úvaha mohla vychádzať z opakovane nevyzdvihnutých zásielok, či predvolaní zaslaných obvinenému niektorým z týchto subjektov. Z týchto dôvodov orgán činný v trestnom konaní alebo súd vykoná aj ďalšie

úkony a opatrenia zamerané na zistenie na akom mieste sa obvinený zdržiava a prečo sa v mieste bydliska nenachádza. Uskutočniť konanie proti ušlému nie je totiž prípustné iba z dôvodu urýchleného vybavenia veci. Konanie proti ušlému, ktoré do značnej miery obmedzuje princípy spravodlivého procesu, preto musí byť vykonané iba na základe ústavnej zásady vyslovenej v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a nielen preto, aby vec bola urýchlene skončená. V uvedenej veci z doposiaľ vykonaných dôkazov však nebolo preukázané, že by sa obvinený vyhýbal trestnému konaniu pobytom v cudzine a ani, že by sa skrýval.

... je zrejmé, že pokiaľ by bol správne doručený trestný rozkaz, a bola by možnosť, aby obvinený podal odpor, v takom prípade by obvinený mal možnosť sa vyhnúť odsudzujúcemu rozsudku a to minimálne formou účinnej ľútosti.“

5. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd prijal sťažnosť na ďalšie konanie a nálezom takto rozhodol:

1. Okresný súd Žiar nad Hronom porušil právo sťažovateľa podľa čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. b/ a písm. c/ a čl. 13 Dohovoru o ľudských právach a slobôd, čl. 50 ods. 3 Ústavy SR, čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd

2. Najvyšší súd SR porušil právo sťažovateľa podľa čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. b/ a písm. c/ a čl. 13 Dohovoru o ľudských právach a slobôd, čl. 50 ods. 3 Ústavy SR, čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd

3. Trestný rozkaz Okresného súdu v Žiari nad Hronom sp. zn.: 1T9/2014 sa zrušuje a vec sa Okresnému súdu Žiar nad Hronom vracia na ďalšie konanie.

4. Okresný súd Žiar nad Hronom je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu.“

II.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

8. Podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažnosť možno podať v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť.

9. V nadväznosti na citované ustanovenie zákona o ústavnom súde ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej jednou zo základných podmienok prijatia sťažnosti na ďalšie konanie je jej podanie v lehote ustanovenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Táto lehota je dvojmesačná a začína plynúť od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu, pričom pri opatrení alebo inom zásahu sa počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť. Nedodržanie tejto lehoty je zákonom ustanoveným dôvodom na odmietnutie sťažnosti ako podanej oneskorene (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). V prípade podania sťažnosti po uplynutí zákonom ustanovenej lehoty neumožňuje zákon o ústavnom súde zmeškanie tejto lehoty odpustiť (pozri napr. IV. ÚS 14/03, I. ÚS 64/03, I. ÚS 188/03).

10. Sťažovateľ v samotnej sťažnosti uvádza, že o svojom právoplatnom odsúdení trestným rozkazom okresného súdu sa dozvedel 21. januára 2015. Sťažnosť sťažovateľa namietajúca porušenie ním označených práv okresným súdom bola ústavnému súdu doručená 7. septembra 2015, resp. odovzdaná na poštovú prepravu 3. septembra 2015, teda zjavne po uplynutí zákonom ustanovenej dvojmesačnej lehoty v zmysle § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

11. Pokiaľ ide o sťažovateľom namietané porušenie označených práv najvyšším súdom, ústavný súd v súčinnosti s okresným súdom zistil, že uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Tdo 22/2015 z 29. apríla 2015 bolo obhajcovi sťažovateľa doručené 24. júna 2015. Zásielka určená sťažovateľovi sa 25. júna 2015 vrátila okresnému súdu z adresy, ktorú sťažovateľ uviedol v dovolaní ([REDACTED], pozn.) s tým, že adresát je neznámy.

12. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené konštatuje, že sťažovateľ sa objektívne mohol o napadnutom uznesení najvyššieho súdu dozvedieť 24. júna 2015, kedy bolo napadnuté uznesenie najvyššieho súdu doručené jeho obhajcovi. V okolnostiach danej veci preto lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu proti postupu najvyššieho súdu začala sťažovateľovi plynúť 24. júna 2015 a uplynula 24. augusta 2015. Sťažnosť sťažovateľa odovzdaná na poštovú prepravu 3. septembra 2015 bola teda podaná už po uplynutí zákonom ustanovenej dvojmesačnej lehoty podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

13. Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako oneskorene podanú.

14. Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

15. Podľa § 362 Trestného poriadku odsúdený v konaní proti ušlému má právo podať návrh na opätovné prejednanie svojej veci súdom v jeho prítomnosti pre nesplnenie podmienok podľa § 358 ods. 1... (odsek 1). Ak súd zistí splnenie podmienok podľa ods. 1, zruší skoršie rozhodnutia a pokračuje v konaní na podklade pôvodnej obžaloby; inak návrh zamietne (odsek 2). Proti uzneseniu podľa odseku 2 je prípustná sťažnosť (odsek 3).

16. Ak bol sťažovateľ toho názoru, že v jeho prípade neboli splnené podmienky na konanie proti ušlému podľa § 358 ods. 1 Trestného poriadku, keď v sťažnosti tvrdil, že v konaní nebolo preukázané, že by sa vyhýbal trestnému konaniu pobytom v cudzine, resp. že by sa skrýval, mal k dispozícii účinný prostriedok nápravy v zmysle § 362 Trestného poriadku, ktorým je návrh odsúdeného na opätovné prejednanie veci súdom v jeho prítomnosti. Zo sťažnosti však nevyplýva, že by sťažovateľ využil tento právny prostriedok, ktorý mu Trestný poriadok poskytuje a ktorý ústavný súd považuje za účinný prostriedok na ochranu tých základných práv, ktorých porušenie sťažovateľ namietal vo svojej sťažnosti pred ústavným súdom. Sťažovateľ namiesto toho podal proti trestnému rozkazu dovolanie, ktoré nemožno považovať za účinný prostriedok nápravy, pretože obvinený môže dovolaním napadnúť len právoplatné rozhodnutie súdu druhého stupňa [§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku]. Keďže sťažovateľ ani netvrdil, tým menej preukazoval, že podmienku využitia účinného právneho prostriedku nápravy nesplnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa, zo strany ústavného súdu vôbec neprichádzal do úvahy postup podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd preto dospel k záveru o neprípustnosti sťažnosti sťažovateľa pre nevyčerpanie dostupných a účinných právnych prostriedkov ochrany základných práv a slobôd.

17. Ústavný súd zároveň konštatuje, že prichádzalo do úvahy odmietnutie sťažnosti sťažovateľa aj pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

18. Podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom návrhu na začatie konania, teda tou časťou sťažnosti (v konaní podľa čl. 127

ústavy), v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany.

19. Návrh na začatie konania pred ústavným súdom musí spĺňať všeobecné náležitosti podľa § 20 a § 50 zákona o ústavnom súde. Podľa § 50 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde sťažnosť okrem všeobecných náležitostí uvedených v § 20 musí obsahovať označenie právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ktorým sa porušili základné práva alebo slobody.

20. Ústavný súd konštatuje, že sťažnosť v predloženej podobe, pokiaľ ide o znenie jej petitu (návrhu na rozhodnutie), ktorý je východiskom pre rozhodnutie ústavného súdu, uvedené zákonné požiadavky nespĺňa. Sťažovateľ zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom v petite sťažnosti síce uviedol, ktoré práva podľa ústavy, listiny či dohovoru mali byť v jeho prípade porušené, pričom označil aj porušovateľov týchto práv (okresný súd a najvyšší súd), avšak neoznačil konkrétne právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, ktorým mali byť tieto práva porušené.

21. V súvislosti s nedostatkom zákonom predpísaných náležitostí sťažnosti ústavný súd pripomína, že tieto nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na takýto postup slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom, pričom z doterajšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd posudzuje nedostatok zákonom predpísaných náležitostí podaní účastníkov konania (napr. IV. ÚS 77/08, I. ÚS 368/2010, III. ÚS 357/2010, II. ÚS 309/2010, I. ÚS 162/2010, IV. ÚS 234/2010, III. ÚS 206/2010, IV. ÚS 159/2010, IV. ÚS 213/2010, IV. ÚS 134/2010). Ústavný súd v tejto súvislosti už vo svojom uznesení sp. zn. II. ÚS 117/05 z 11. mája 2005 uviedol: „Podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov advokát je povinný dôsledne využívať všetky právne prostriedky, a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak,

aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými začína konanie pred ústavným súdom.“

22. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný rozhodol tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. decembra 2015